

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

9-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafroz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Raupov Xolmamat Rashidovich, Xaitova Olmaxon Saidovna

O'ZBEKISTONDA KON-METALLURGIYA SOHASI TARAQQIYOTIDA BERUNIY

ILMIY METODOLOGIYASINING O'RNI 13-19

Muminov Ulmas Ravshanqulovich

QADIMGI TURKIYLARDA DAVLATCHILIK AN'ANALARI 20-30

Azamatova Gulmira Bayirbekovna

MEHNAT MIGRATSIYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI:

XALQARO STANDARTLAR VA MILLIY QONUNCHILIK 31-37

Absalom Ziyadullayevich Xujanazarov

YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SURXONDARYO VILOYATIDA

SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDAGI O'ZGARISHLAR 38-43

Allamuratov Shuxrat Ashurovich

BUXORO AMIRLIGINING ICHKI SAVDO-TRANZIT ALOQALARIDA

AMUDARYO SUV YO'LINING O'RNI 44-49

Sabirov Mansurbek

AMUDARYO SOHILI BO'YLAB XALQARO KARVON YO'LIDA RIVOJLANGAN

O'RTA ASR VA SHAHARLARI SAHIFASI 50-53

Matnazarova Mohira Uktamovna

KO'CHMANCHI CHORVADORLAR CHORVACHILIK XO'JALIGINING

SHAKLLANISH OMILLARI 54-59

Shukurillayev Yunus Asrorovich

BUXORO AMIRLIGIDA HARBIY UNVON VA MANSABLARGA TAYINLANISHIGA

OID HUIJATLAR TAHLILI (QO'SHBEGI DEVONXONASI ARXIVI HUIJATLARI ASOSIDA)..... 60-67

Esanova Nilufar

O'ZBEKISTONDA XALQARO MUNOSABATLARNING USTUVOR YO'NALISHLARI

VA ULARNING SANOAT RIVOJLANISHIDAGI BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI 68-73

Jumayev Abdumo'min Fayziyevich

IBN SINONING ASH-SHIFO ASARINING ISLOM VA YEVIROPA FALSAFASIGA TA'SIRI 74-82

Pardaxol Normamatova Ochildiyevna

MUSTAQILLIK YILLARIDA SURXONDARYO VILOYATINING

SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDAGI XALQARO HAMKORLIGI 83-87

Elboyeva Shaxnoza

O'ZBEK OLIMALARINING XALQARO ILM-FAN, MADANIYAT RIVOJIGA

HAMDA FAN VA TEXNIKA TARAQQIYOTIGA QO'SHGAN HISSALARI 88-94

Джаббаровова Юлдуз Джуманиязовна

РОЛЬ ИСТОРИИ МЕДИЦИНЫ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ

ИДЕНТИЧНОСТИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ В МЕДИЦИНСКИХ ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА 95-100

Tuyev Fazliddin Erkinovich

2009–2011-YILLARDA BUXORO, SAMARQAND, NAVOIY SANOATIDA

O'SISH VA XALQARO HAMKORLIK DINAMIKASI 101-104

<i>Жураева Камола Сайфиддиновна</i> КАСПИЙСКИЙ РЕГИОН ВО ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ УЗБЕКИСТАНА	105-109
<i>Abdujabborov Kamoliddin</i> QADIMGI BAQTRIYA VA AVESTO JAMIYATI DAVRI QISQACHA TAHLILI	110-115
<i>Mamanov Abdurahim Abduhakimovich</i> TEMURIYLAR VA ULARDAN KEYINGI SULOLALAR DAVRIDA DINIY HOKIMIYATNING KUCHAYISHI (SABABLAR VA NATIJALAR)	116-122
<i>Xolmatov Shukurillo Ziyoviddin o'g'li</i> INGLIZ TILLI TADQIQOTLARDA ILK O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO TARIXINING O'RGANISH BOSQICHLARI	123-128
<i>Djurayev Baxtiyor Rajaboyevich</i> O'ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY HAYOTIDA AYOLLARNING O'RNI VA GENDER TENGLIGI MASALALARI (TARIXIY-IJTIMOIIY TAHLIL 1991-2025-YY)	129-136
<i>Matyagbov Toyirjon Sultanbayevich</i> JANUBIY OROLBO'YI HUDUDIDA NEOLIT DAVRI KULOLCHILIGIGA DOIR BA'ZI CHIZGILAR	137-140
08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI	
<i>Султанова Дина Файзрахмановна</i> ОБЩЕНАУЧНАЯ МЕТОДОЛОГИЯ ИСТОРИЧЕСКОГО ИНСТИТУЦИОНАЛИЗМА В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ ОТРАСЛИ КОНЕВОДСТВА НА ТЕРРИТОРИИ СОВРЕМЕННОГО УЗБЕКИСТАНА	141-153
<i>Shodmonov Abduvohid Farxod o'g'li</i> O'ZBEKISTON TARIXIY YODGORLIKLARINI RAQAMLI TURIZM ORQALI SAQLASH VA RIVOJLANTIRISH	154-157
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Otamuratov Sarvar</i> YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATI: XALQARO TAJRIBA ASOSIDA YANGI TASHABBUSLAR VA QONUNGA TAKLIF ETILAYOTGAN MUHIM QO'SHIMCHALAR	158-164
<i>Tashanov Abduxoliq</i> BUZG'UNCHI G'OYA VA BUZG'UNCHI FAOLIYATNING SHAKLLANISHIDA SALBIY TARBIYA VA ATROF-MUHIT TA'SIRI	165-171
<i>Raxmatova Xolidaxon Xolikovna</i> XOJA AHROR VALIY MUROSAGA OID QARASHLARINING FALSAFIY MOHIYATI	172-178
<i>O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna</i> ABDULXAMID SULAYMON O'G'LI CHO'LPONNING BADIY-ESTETIK MEROSI	179-183
<i>Yazdonov Ulug'bek Tashmurotovich</i> TA'LIM VA TARBIYA – JAMIYATNI MA'NAVIY-MADANIY DEFORMATSIYALASHUVDAN SAQLOVCHI OMILDIR	184-189
<i>Абдуллаева Махбуба Нуруллаевна, Жалалова Гулбахор Одилжоновна</i> КОГНИТИВНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ НАУКИ В IX – XII ВЕКАХ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	190-197

<i>Rasulov Hakim Mamanovich</i> DAVLAT VA JAMIYAT O'ZARO ALOQADORLIGINING SIYOSIY-INSTITSIONAL TAHLILI	198-201
<i>Azamova Sitora Ayonovna</i> O'ZBEKISTON ZAMINIDA EKOLOGIK MADANIYATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	202-206
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich</i> FUTUROLOGIK TAFAKKURDA SUN'IY INTELEKTNING NAMOYON BO'LISHI	207-212
<i>Namazova Yulduz Muzaffarovna</i> RAQAMLI SIVILIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY TA'LIMNING STRUKTURAVIY-FUNKSIONAL JIHATLARI	213-217
<i>Abdurazoqov Gulmurod Musurmonqulovich</i> MAFKURAVIY OMILLARNING YOSHLAR KAMOLOTIGA TA'SIRI NAMOYON BO'LISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	218-224
<i>Tojibayev Baxromjon Turabayevich</i> "PREKARIAT" TUSHUNCHASINING GENEZISI: ETIMOLOGIYA, FALSAFIY-IJTIMOYIY ANGLASH	225-229
<i>Tursunova Laylo Ergashevna</i> TILAB MAHMUDOVNING ADABIY ESTETIK QARASHLARINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI	230-235
<i>Филиппов Ольгерд Александрович</i> ГУМАНИСТИЧЕСКАЯ ТРАДИЦИЯ В ЭПОХУ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ОБЩЕСТВА	236-244
<i>Chorieva Madina Aliyevna</i> INKLYUZIV TAFAKKUR — JAMIYATNING BARQAROR RIVOJLANISHINING FALSAFIY ASOSI	245-249
<i>Zakirova Nigora Xalmaxammatovna</i> AXBOROT MAKONIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH JARAYONINI RIVOJLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH IMKONIYATI	250-254
<i>Primov Baxriddin Abdiraxmonovich</i> AXBOROT IMPERIALIZMI TAHDIDLARI	255-261
<i>Karimov Zafarbek Ataboyevich</i> TA'LIM TIZIMINI SOTSIOLOGIK-FALSAFIY TAHLIL QILISHDA GUMANITAR YONDASHUVLAR	262-267
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOIY DAVLAT HAQIDAGI G'ARBONA QARASHLAR: FALSAFIY-ILMIY TAHLIL	268-272
<i>Shaydullayev Normamat Sherkuziyevich</i> RAQAMLASHGAN JAMIYAT SHAROITIDA INSON QADRI VA ONG EVOLYUTSIYASI	273-278
<i>Tursunova Olmos Fayziyevna</i> YOSHLAR HUQUQIY ONGI VA MADANIYATINI YUKSALTIRISHNING MA'NAVIY TARBIYA JARAYONIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI	279-284
<i>Turaeva Sanobar Khalimovna</i> EASTERN EDUCATION - THE IMPORTANCE OF UPBRINGING IN THE FORMATION OF HUMAN QUALITIES IN YOUNG PEOPLE	285-287

<i>Jo'rayev Akram Namozovich</i> EKSTREMIZM G'OYALARIGA QARSHI KURASHDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH MEXANIZMLARINING PSIXOLOGIK VA FALSAFIY ASOSLARI	288-291
<i>Taylyakova Feruzahon Sultanovna</i> GLOBALASHUV - MA'NAVIYATNI ANGLASH OMILI	292-296
<i>Toxirov Abdumalik Ashurali o'g'li</i> MAHALLA VA OILADA YOSHLAR AXLOQINI ME'YORLASHTIRISHNING IJTIMOIY-FALSAFIY ASOSLARI	297-302
<i>Sherboboyev Muxriddin, Javlonbek Hafizullayev</i> KARL POPPERNING BILISH FALSAFASIGA OID QARASHLARI	303-307
<i>Nasriddinov Faxriddin Xalmamatovich</i> AXBOROT VA AXBOROT TIZIMLARINING FALSAFIY TAHLILI	308-314
<i>Ochilov Husan</i> MILLIY AN'ANA VA MODERNIZATSIYA UYG'UNLIGINING FALSAFIY TAHLILI	315-321
<i>Madaminov Nasimjon</i> MILLIY MUSIQIY MEROS ASOSIDA YOSHLARNING ESTETIK DIDI VA TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHNING FALSAFIY JIHATLARI	322-326
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdammovna</i> MEHNAT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH SOHADAGI XORIJIY TAJRIBALAR	327-331
10.00.00 - FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Narmuratov Zayniddin Radjabovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI SCIENCE/ILM KONSEPTLI FRAZELOGIK BIRLIK LARNING LINGOMADANIY XUSUSIYATLARI	332-337
<i>Payzibayeva Madinaxon Sobirjon qizi</i> INGLIZ XALQ ERTAKLARI OBRAZLARINING BADIY XUSUSIYATLARI VA ULARNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	338-342
<i>Axmedov Anvar Botirovich</i> NEMIS TILI TIZIMIDA O'ZLASHMA NEOLOGIZMLARNING ROD KATEGORIYASIGA EGA BO'LISH MASALASI	343-347
<i>Djabbarova Shoirra Baltayevna</i> ETNOGRAFIK REALIYALARNING LINGVISTIK XUSUSIYATI	348-351
<i>Genjemuratov Yaqipbek Baxriyatovich</i> FELETONNING JANR SIFATIDA ANIQLASH MUAMMOLARI	352-355
<i>Tadjiyeva Mastura Fayzullayevna</i> INGLIZ MAQOLLARIDA "LOVE" KONSEPTINING VOQELANISHI	356-360
<i>Qurbonova Gulnoza Abduholiq qizi</i> GIDRONIMLARNING STRUKTUR-SEMANIK TAHLILINING XUSUSIYATLARI	361-364
<i>Ayimbetova Shyryn Jabbar qizi</i> BOLALAR ADABIYOTINING POETIK-FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI: YOSH PSIXOLOGIYASI, DIDAKTIKA, AKSILOGIYA	365-371
<i>Ruziyeva Nasiba Kenjayevna</i> O'ZBEK TILIDAGI IBORALARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI VA FRANSUZ TILIGA TARJIMASI	372-375

<i>Бабаева Зарина Сайфуллаевна, Фёдорова Арина Максимовна</i> ГЕЙМИФИКАЦИЯ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	376-385
<i>Xushmatatova Aminaxon</i> LINGUOCULTURAL FEATURES OF SPEECH INTENTION IN THE DISCOURSE OF ENGLISH AND UZBEK DRAMATIC WORKS	386-392
<i>Saparniyazova Sarbinaz Baxtiyarovna</i> THE INFLUENCE OF CONTEXTUAL FACTORS ON THE PERCEPTION OF THE PRAGMATICS OF APOLOGY IN ENGLISH AND UZBEK	393-397
<i>Adxamova Shirin Farhodjon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA EMOTSIONAL HOLATNI IFODALOVCHI KOLLOKATSIYALARNING QIYOSIY TADQIQI	398-401
<i>Машарипова Валентина</i> ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЙ АНАЛИЗ ВЕРБАЛИЗАЦИИ ПАРАЛИНГВИСТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ В ПОРТРЕТНЫХ ОПИСАНИЯХ В АНГЛИЙСКИХ И РУССКИХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТАХ	402-405
<i>Abduqahhorova Gulnoza Abduvahobovna</i> RUS VA O'ZBEK TILLARIDAGI IQTISODIY ANGLISIZMLARNING SINTAKTIK XUSUSIYATLARI	406-411
<i>Raxmonova Yulduz Xusanovna</i> ADABIY ASARLARDA IJTIMOIIY FOJIAVIYLIKNING ESTETIK TALQINI	412-417
<i>Ayimbetova Damekhan Maksetbay qizi</i> ADABIYOTDA ANIMALISTIK JANR VA RAMZIY OBRAZLAR BO'YICHA OLIV BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR	418-427
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Фазилов Фарход Маратович</i> УГОЛОВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДИПФЕЙКОВ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	428-439
<i>Zokirov Sherzod Ilxom o'g'li</i> FUQAROLAR MUHOJIRATLARI BILAN ISHLASH BO'YICHA CHET EL DAVLATLARI TAJIRIBASI: QIYOSIY-HUQUQIY TAHLIL	440-448
<i>Rakhmonov Tolib</i> ISSUES OF DETERMINING THE CIVIL LEGAL STATUS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN UZBEKISTAN	449-454
<i>Sobitxonov Joxongir Zunnurxon o'g'li</i> ISLOM BANKLARI FAOLIYATIDA "FATVO SHOPPING" AMALIYOTI VA UNING OLDINI OLISH BO'YICHA HUQUQIY MEKANIZMLAR	455-462
<i>Mamatmurodov Farrux Farxod o'g'li</i> O'ZBEKISTONDA SUKUKNI RIVOJLANTIRISH: HUQUQIY ISLOHOTLAR, INFRAUZILMA, MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	463-472
<i>Юнусов Достонбек Анваржон угли</i> ПОНЯТИЕ И ОСНОВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ПРАВОВОГО РЕЖИМА ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	473-481

<i>Uteniyazov Keulimjay Kuanishbayevich</i> JINOYAT PROTSSESSIDA AYBLOV FUNKSIYASINI AMALGA OSHIRUVCHI SUBYEKTLARNING HUQUQIY MAQOMIGA OID MUAMMO VA YECHIMLAR	482-489
<i>Xidirov G'anisher Tojimurodovich</i> TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATI USTIDAN SUD NAZORATINING QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI	490-499
<i>Baxronov Ravshan Rashid o'g'li</i> SUN'IY INTELLEKT VA INSON HUQUQLARI: NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLAR	500-504
<i>Усмонов Малик</i> ОТСЛЕЖИВАНИЕ И ЗАМОРАЖИВАНИЕ НЕЗАКОННО ПОЛУЧЕННЫХ АКТИВОВ: СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПОДХОДОВ	505-510
<i>Abdusatarov Jaloliddin Sharafutdin o'g'li</i> RAQAMLI AKTIVLAR BILAN BOG'LIQ NIZOLARNI HAL QILISHNING MUQOBIL USULLARI	511-517
<i>Islomqulova Shohsanam Vahobjon qizi</i> TIBBIYOT XODIMINING KASBIY JAVOBGARLIGINI SUG'URTALASHDA SUG'URTA TOVONI, SUG'URTA PULI VA SUG'URTA MUKOFOTI TUSHUNCHALARINING MOHIYATI	518-524
<i>Ibodullo Xayrullo Jaxongir o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA XORIJIY DAVLATLAR SUDYALARINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY MAQOMI	525-530
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Xolmatova Ziroatxon Anvarovna</i> BO'LG'USI PEDAGOGLARDA NOSTANDART TESTLARNI TUZISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASI	531-534
<i>Mamajonova Gulnoza Karimovna</i> AXLOQIY VA ESTETIK TARBIYA INTEGRATSIYASINING PEDAGOGIK ASOSLARI	535-539
<i>Gulomova Komila Maxamatjanovna</i> TA'LIMDA FAOL O'QITISH METODLARINING SAMARADORLIGI: TAJRIBA VA TAHLIL	540-544
<i>Berdiyeva Nilufar Berdiyev qizi</i> BO'LAJAK MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TARBIYACHI –PEDAGOGLARINING IJODIY KOMPETENSIYALARINI INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI	545-549
<i>Фадлиева Амина Ильхамовна</i> ГУМАНИСТИЧЕСКАЯ ПЕДАГОГИКА КАРЛА РОДЖЕРСА И ЕЁ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ	550-556
<i>Rajabov Eldor Erkinovich</i> THE ROLE OF PEER REVIEW TO IMPROVE WRITING EFFECTIVELY AMONG EFL STUDENTS	557-561
<i>Jumagulova Aziza Abduljalil qizi</i> BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIK BOSQICHIDAGI DZYUDOKILARNING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI JISMONIY TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	562-573

<i>Toshnazarova Mohinur O'sarali qizi</i> "MOTIVATSION YONDASHUV" HAMDA "KREATIV FIKRLASH" TUSHUNCHALARINING MAZMUN VA MOHIYATI	574-578
<i>Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi</i> BO'LAJAK CHET TILI O'QITUVCHILARINI KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA PRAGMATIK MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	579-585
<i>Hamroyeva Robiya Sherali qizi</i> KELAJAK PEDAGOGLARINING TANQIDIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR	586-591
<i>Tug'anboyeva Zamiraxon Shuxratbek qizi</i> TALABA KURASHCHI QIZLARNING KUCH CHIDAMLILIGINI MAXSUS MASHQLAR ORQALI OSHIRISH METODIKASI	592-598
<i>Sadritdinova Dinora A'zamjon qizi</i> WEB ILOVALARNI LOYIHALASHGA OID KOMPETENTLIK VA UNI RIVOJLANTIRISH	599-602
<i>Солохиддинова Фазилатхон Мухиддин кизи</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ УСВОЕНИЯ ГРАММАТИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ	603-611
<i>Ниязова Регина Рустамовна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ КАДРОВ В ОБЛАСТИ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА	612-615

Received: 2 October 2025
Accepted: 15 October 2025
Published: 25 October 2025

Article / Original Paper

SPECIFIC FEATURES OF THE MANIFESTATION OF IDEOLOGICAL FACTORS' INFLUENCE ON THE DEVELOPMENT OF YOUTH

Abdurazoqov Gulmurod Musurmonqulovich

Senior Lecturer, Department of Philosophy,
Termez State University,
Doctor of Philosophy (PhD) in Philosophical Sciences
E-mail: gulmurod.abdurazoqov@mail.ru

Abstract. This article analyzes the influence of ideological factors on the development of youth, focusing on their worldview, moral values, and social activity. It explores philosophical and psychological mechanisms for forming a healthy ideology among young people, protecting them from destructive ideas, and strengthening national identity and civic responsibility. The study also discusses effective ways to develop ideological immunity in the context of globalization.

Keywords: ideology, youth, development, spirituality, values, ideological immunity, globalization.

MAFKURAVIY OMILLARNING YOSHLAR KAMOLOTIGA TA'SIRI NAMOYON BO'LISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Abdurazoqov Gulmurod Musurmonqulovich

Termiz davlat universiteti
Falsafa kafedrası katta o'qituvchisi,
falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Ushbu maqolada mafkuraviy omillarning yoshlar kamolotiga ko'rsatadigan ta'siri, ularning dunyoqarashi, ma'naviy qadriyatlari va ijtimoiy faolligining shakllanishidagi o'rni tahlil qilinadi. Yoshlar ongida sog'lom mafkura shakllantirish, ularni turli zararli g'oyalar ta'siridan himoya qilish, milliy o'zlikni anglash va fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlash mexanizmlari falsafiy va psixologik jihatdan yoritiladi. Shuningdek, globallashuv sharoitida mafkuraviy immunitetni rivojlantirishning samarali yo'llari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: mafkura, yoshlar, kamolot, ma'naviyat, qadriyatlar, mafkuraviy immunitet, globallashuv.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI9Y2025N33>

Kirish. Mafkuraviy omillar har qanday zamonda ham o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, ularni joriy etish texnologiyalari amaliyotining barcha bosqichlari, holatlari va jarayonlarida turlicha uslub va vositalarning qo'llanilishi maqsadga muvofiqdir. Ushbu yo'nalishda, ayniqsa, ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash bugungi davr talabiga javob beradi va kutilgan natijaga osonroq olib borishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 29-moddasida e'tirof etilganidek, «Har kim fikrlash, so'z va e'tiqod erkinligi huquqiga ega. Har kim o'zi istagan axborotni izlash, olish va tarqatish huquqiga ega, amaldagi konstitutsiyaviy tuzumga qarshi qaratilgan axborot va qonun bilan belgilangan boshqa cheklashlar bundan mustasnodir». Fuqarolar bu huquqlaridan to'laqonli foydalana olishlari uchun ular bilan davlat o'rtasidagi o'zaro aloqalarni tartibga

keltirish zarurati tug'iladi. Bu vazifani bajarishning aniq mexanizmini ishlab chiqish, mafkuraviy omillarning mazmun-mohiyati va maqsad-muddaolarini yoshlar ongiga yetkazishning yangi, zamonaviy texnologiyalarini qo'llash hozirgi kunning dolzarb masalalaridan biriga aylandi [1].

Mazkur holatlardan kelib chiqqan xolda, mafkuraviy omillar targ'ibotiga oila, mahalla, siyosiy partiyalar, OAV va boshqa ijtimoiy institutlarning hamkorlikdagi faoliyatini tashkil etish zarurati saqlanib qolayotganini alohida ta'kidlash zarur, albatta.

Bugungi kunga kelib, ushbu omillar ko'plab davlat organlari va fuqarolik institutlarini boshqarishni samarali tashkil etish maqsadida keng qo'llanilmoqda. Hozirgi kunda nafaqat, rivojlangan mamlakatlarning qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyatlari, balki bizning mamlakatimizda ham amaliyotda ushbu asosdagi texnologiyalarni qo'llash keng yo'lga qo'yilganligi buning yaqqol dalilidir.

Shu o'rinda mafkuraviy omillarni singdirish texnologiyalari hamda muayyan targ'ibot tizimi o'rtasidagi farqni ajratib olishimiz zarur. Targ'ibot ko'p hollarda, axborot oluvchining manfaatlari, qarashlari va qadriyatlarini e'tiborga olishni nazarda tutmaydi.

Mafkuraviy targ'ibot texnologiyalari esa aholiga axborot uzatibgina qolmay, balki undan kelayotgan ta'sirga ham javob beradi, ya'ni ikki tomonlama manfaatli hamkorlik omiliga tayanadi. Bunda mafkuraviy omillarni singdirishga xizmat qiladigan munosabatlar va aloqalar fuqarolar manfaatidan kelib chiqib, amalga oshiriladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Yoshlar kamolotida mafkuraviy omillar ta'sirchanligini oshirishda muayyan targ'ibot texnologiyalarini qo'llashda, albatta, har bir yosh inson psixologiyasi, unga ta'sir etuvchi omillarga alohida e'tibor qaratiladi. Mafkuraviy omillarni singdirish asosida yosh insonlarning dunyoqarashini shakllantirish, muayyan qadriyatlarni egallash orqali ularni harakatga undash targ'ibotning asosiy vazifasi hisoblanadi. Qadimgi yunon faylasufi Platon targ'ibot-tashviqot haqida gapirar ekan: «Kishilarning e'tiborini tortish san'atidir. Buning uchun ularga ko'rish ne'matini ato etish shart emas. Bu ne'mat ularda mavjud. Faqat inson kerakli tomonga emas, boshqa tomonga qaraydi. Uning e'tiborini kerakli tomonga jalb qilish uchun esa ko'p mehnat qilish lozim», deb bejiz ta'kidlamagan, albatta.

Mutaxassislar taklif etgan «to'rt qadamli» universal modeldan mafkuraviy omillar targ'ibotida foydalanish ham samarali natija berishi mumkin. Bu modelni milliy mafkurani singdirish nuqtai nazaridan tahlil qiladigan bo'lsak, quyidagi xulosalarga kelamiz.

Avvalambor, mavjud muammoni aniqlab olish lozim bo'ladi. Ya'ni, mafkuraviy omillar singdirilishi zarur bo'lgan asosiy maqsadlarni belgilab olish darkor. Bundan tashqari, «Nima uchun aynan shu maqsadga ehtiyoj tug'ildi?», «Mazkur maqsadni targ'ib-tashviq qilish ishlariga qaysi tuzilmalarni jalb qilish mumkin?», «Ushbu maqsadlar qaysi ijtimoiy guruhlar orasida targ'ib qilinadi?» kabi savollarga javob topish lozim. To'plangan ma'lumotlar tahlil qilinib, mavjud ahvol, muammo va yechimlar aniqlanadi [3].

Keyingi bosqich insonning muayyan omilga munosabati, uning qadriyatlarini chuqur o'rganishni nazarda tutadi. Umuman, bu bosqichda targ'ibotdan ko'zlangan aniq maqsadlar belgilanib, ta'sir ko'rsatish auditoriyasi aniqlanadi. Mafkura targ'ibotida auditoriyani segmentlash, ya'ni turli omillar asosida guruhlariga ajratish muhim ahamiyat kasb etadi. Gap shundaki, auditoriyani segmentlash targ'ibotning ta'sirchan usullarini ishlab chiqish imkonini beradi. Masalan, auditoriyani qadriyatlar, manfaat va qarashlardagi farqlarga ko'ra, talabalar,

askarlar, tadbirkorlar, nafaqaxoʻrlar, ziyolilar, erkaklar, ayollar, yoshlar kabi alohida segmentlarga ajratish mumkin.

Muhokama va natijalar. Tabiiyki, mafkuraviy omillarni singdirishda ziyolilarga yetkaziladigan axborot bilan tadbirkorlar kayfiyatiga taʼsir koʻrsatish ancha mushkul. Yoki yoshlarning hissiyotlarini junbishga keltirgan murojaatlarga katta yoshdagilar beparvo munosabatda boʻlishlari mumkin. Turli ijtimoiy guruh vakillarining dunyoqarashi, manfaati va qadriyatlari bir-biridan farq qilar ekan, mafkura targʻibotida bu omilni inobatga olish oʻz samarasini berishi tabiiy. Koʻpgina olimlar bir vaqtning oʻzida juda koʻp obyektlarni qamrab olishga intilish, targʻibotda barchaga bir xil tarzda murojaat qilishning samarasi kam ekanligini uqtirgan [4].

Segmentlashda, avvalambor, insonlarning yashash joyi va ijtimoiy muhitiga eʼtibor beriladi. Kishilarning yashash joyi ularning ijtimoiy-siyosiy faolligiga taʼsir koʻrsatuvchi muhim omil ekanligi isbotlangan. Mafkura targʻibotida bu omilni eʼtibordan qoldirish mumkin emas. Shuningdek, muayyan hududda yashovchi aholining muammolaridagi umumiylik, qadriyatlar va tafakkur tarzidagi oʻxshashliklar ham auditoriyani geografik makonga koʻra segmentlashning samaraliligini koʻrsatadi. Masalan, Surxondaryo va Qashqadaryo viloyatlari aholisining qarashlari, qadriyatlari, mahalliy urf-odatlar Toshkent shahri yoki Qoraqalpogʻiston Respublikasi aholisidan ancha farq qiladi.

Ikkinchidan, kishilarning yoshi, jinsi va oilaviy ahvoli ham dunyoqarashga, voqea-hodisalarga munosabatga jiddiy taʼsir koʻrsatadi. Ushbu belgilar asosida auditoriyani segmentlash hamda axborot yetkazishda bu omillarni hisobga olish mafkuraviy omillar targʻibotining samaradorligini oshirishda qoʻl keladi.

Uchinchidan, targʻibotda kishilarning ruhiy holatiga eʼtibor berish nihoyatda muhimdir. Garchi insonning ruhiy holati ancha oʻzgaruvchan ekanligi ushbu vazifani birmuncha qiyinlashtirsa-da, lekin bu omil bilan hisoblashmaslik mumkin emas. Zero, islohotlarni faol qoʻllab-quvvatlovchilarga ham, jamiyat hayotiga beparvo boʻlayotganlarga ham, ijtimoiy oʻzgarishlardan norozi kayfiyatdagilarga ham bir xil mazmunda axborot uzatish, bir xil usulda murojaat qilish bilan sezilarli natijaga erishish qiyin. Shunday ekan, mafkuraviy omillar targʻibotida insonlarning ruhiy holati, jamiyatimizda kechayotgan islohotlarga munosabati, ularni qoʻllab-quvvatlash darajasi, albatta, inobatga olinishi darkor [5].

Toʻrtinchidan, insonlarning egallagan ijtimoiy maqomiga koʻra auditoriyani segmentlash ham targʻibotni samarali tashkil etishda qoʻl keladi. Turli ijtimoiy maqomdagi insonlarning axborot olish imkoniyatlaridagi farq ularning eshitgan axborotiga nisbatan turlicha munosabatini keltirib chiqaradi.

Beshinchidan, mafkuraviy omillar targʻibotida insonlarni boshqalarga taʼsir oʻtkaza olish qobiliyatiga koʻra ajratish, aniqrogʻi, fikr yetakchilarini ajratib olish nihoyatda muhimdir. Fikr yetakchilari orqali axborot yetkazish targʻibotning muhim usullardan biri sanaladi. Kishilarga gʻoyaviy taʼsirini oʻtkazishda obroʻli insonlardan, xalq ishonchi, mehr-muhabbatini qozongan arboblardan foydalanish nihoyatda muhimdir. Negaki, insonlar fikr yetakchilarining aytganlariga koʻproq ishonadilar, ulardan ibrat olib, ortidan ergashadilar.

Oltinchidan, insonlarning ijtimoiy-siyosiy faolligi, oʻz haq-huquqlarini bilishi, yaʼni oʻziga xos “erkinlik ruhi” hamda siyosatdagi ishtiroki darajasi ham mafkuraviy omillar targʻibotida hisobga olinishi lozim. Maʼlumki, mahalliy darajada qarorlar qabul qilishda faol ishtirok etayotgan, jamiyatdagi muammolarga befarq qaramaydigan faol insonlar hamda oʻzini

«kichkina odam» deb hisoblaydiganlar hayotga turlicha munosabatda bo'ladilar. Bu omil ham mafkuraviy omillar targ'ibotida alohida yondashuvni shartlab qo'yadi.

Yuqoridagi talablardan kelib chiqqan holda, ikkinchi bosqichda insonlarga muayyan mafkuraviy omilni jozibador tarzda targ'ib qiluvchi, ular ishonchini qozongan axborot manbai tanlab olinadi. Axborot uzatuvchi hamda uning iste'molchisi o'rtasidagi doimiy muloqotni tashkil etishning aniq reja va dasturlari ishlab chiqiladi. Umuman, bu bosqichni strategik rejalashtirish bosqichi deb atash mumkin.

Uchinchi bosqich mafkuraviy omillar asosidagi faol muloqot bosqichidir. Bu bosqichdagi vazifalar aniq reja, targ'ibot ishiga ijodkorona yondashuv asosida bajarilmog'i talab etiladi. Buning uchun, birinchi navbatda, aholining qarash va intilishlariga moslashish, ularning hissiyotlariga ta'sir ko'rsatish, mafkuraviy omillar targ'ibotini zimdan amalga oshirishga e'tibor qaratiladi. Ushbu bosqichdagi vazifalar kommunikator va retsiptiyent nuqtai nazarlaridagi umumiylikni ko'rsatish, targ'ib etilayotgan g'oyalar inson manfaatlariga mosligini uqtirish, axborotni ularning qarashlari, qadriyat va orzu-intilishlariga mos tarzda yetkazishdan iborat. Shunday qilib, uchinchi bosqich strategik mafkuraviy omillar va bu boradagi rejalarni amalga oshirishga yo'naltirilgan aniq harakatlar bosqichidir [6].

Amalga oshirilgan targ'ibot ishlari bo'yicha xulosa yasash yakuniy bosqichdir. Bu jarayonda bajarilgan ishlar aniq mezon asosida sarhisob qilinadi hamda aks aloqalar o'rganiladi. Bunda targ'ib etilgan mafkuraviy omillar insonlar tomonidan qay darajada qabul qilinganligi, targ'ibot ularga qanday ta'sir qilgani, e'tiqod va harakatlaridagi o'zgarishlar empirik dalillar asosida aniqlanadi va tahlil qilinadi.

Mafkuraviy omillar targ'ibotida "Jamoatchilik bilan aloqalar" texnologiyalarini qo'llash ommaviy axborot vositalaridan samarali va oqilona foydalanishni nazarda tutadi. Gap shundaki, ommaviy axborot vositalari boshqa mafkuraviy vositalarga nisbatan kengroq auditoriyani qamrab olishga qodir. "Zamonaviy jamiyatda mafkurani o'rganish ommaviy axborot vositalarining ijtimoiy-siyosiy, madaniy sohadagi rolini o'rganish bilan chambarchas bog'liqdir, — deb yozadi rossiyalik olim A.Tuzikov, – zero, ommaviy axborot vositalari, bir jihatdan, g'oyalar makoni hisoblansa, ikkinchi tomondan, mafkuraviy ramzlar yaratiladigan makon sanaladi. Bu media-makonda turli mafkuralar mavjud bo'lib, ularning aksariyati yashirin ko'rinishga ega bo'ladi. Shunday ekan, bu muammoni o'rganish nazariy va amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega"[7].

Darhaqiqat, bugungi kunda mass-medialar mafkuraviy ta'sirning eng ta'sirchan va qudratli vositasiga aylangan. Ular insonlarning bugungi kundagi eng yaxshi "ustozi" va "suhbatdoshi" hisoblanadi. "Mass-medialar u yoki bu siyosiy voqea-hodisaga munosabat shakllantiribgina qolmasdan, ijtimoiy voqelikni media-dastur shakliga keltirib qo'ymoqdalar". Garchi bu fikr biroz mubolag'adek ko'rinsa ham, bugungi kunda ayrim xorijiy ommaviy axborot vositalari bizga o'z mafkuraviy omillarini singdirishga urinayotganini sezish qiyin emas. Mazkur holat ham mafkuraviy omillar targ'ibotini susaytirmaslikni, uning ta'sirchanligini oshirishni hamda har qanday mafkuraviy tahdidlarga nisbatan ogoh bo'lishni shartlab qo'yadi. Bunda ommaviy axborot vositalariga axborot terrori, mafkuraviy tahdidlarga mos javob qaytarish, ma'naviy-mafkuraviy tomondan xalqimizni bo'ysundirishga qaratilgan harakatlarni payini qirqish va fuqarolarda mafkuraviy immunitetni yuzaga keltirish vazifalarini bajarish ko'zda tutiladi.

Mafkuraviy immunitet va g'oyaviy kurashchanlikka oid fazilatlarni shakllantirish bosqichlarining mazmuni maktabgacha ta'limdan boshlanadi va bu davrda bolalarning yosh va bilim xususiyatlari mafkuraviy immunitet va g'oyaviy kurashchanlik fazilatlarini anglab olishga hali o'zlashtirish qiyin. Shu sababli bu fazilatlarni kelgusida shakllantirish mumkin bo'lgan sodda tushunchalarda ko'rsatish mumkin. Jumladan, bolalar yaxshi va yomonni ajrata bilish, o'zaro do'stona munosabat, dadillik, qo'rqmaslik, to'g'rilik, vatanni sevish, ota-bobolarni bilish, o'z kuchiga ishonch, o'zgarishlarni tushunish, urf-odatlarini hurmat qilish, ijobiy aqidalarga hurmat, o'zini erkin his qilish mafkuraviy immunitetni shakllantiradigan fazilatlardan bo'lib ogoh, hushyor va sezgir bo'lib yashashga zamin yaratadi [5].

Obyektiv bilimlarning yuzaga kelishida va zaminida insonga hurmat, yaxshilik haqida tasavvurga ega bo'lish, bilimdonlik, ehtiyotkorlik, bunyodkorlik haqida tasavvurga ega bo'lish, faollik, ruhiy tetiklik, yaxshi va yomonni ajrata bilish, o'zaro do'stona munosabat va boshqa fazilatlar yotadi. G'oyaviy kurashchanlik fazilatlarini shakllantirish uchun milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik, qo'rqmaslik, Vatanni sevish, davlat ramzlarini bilish, bayramlarni bilish, marosimlar, hozirgi dunyo haqida tasavvurga ega bo'lish, kompyuterni bilish, san'atni tasavvur qilish, yomonlikka nafrat, ma'naviy-moddiy boylik haqida tushunchaga ega bo'lish muhim rol o'ynaydi.

G'oyaviy kurashchanlik fazilatlarini shakllantirishda, ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy hayotda aniq maqsad qo'yib yashashga intilishda bolalarda befarqlik haqida tasavvurga ega bo'lish, mentalitetni bilish, buzg'unchilik, tajovuz haqida tasavvurga ega bo'lish, kelajak haqida, Vatan haqida tasavvurga ega bo'lish, atrofdagilarga munosabat muhim ahamiyatga ega va shajarada o'z ifodasini topgandir.

Boshlang'ich ta'limda yuqorida sanab o'tilgan sodda va oddiy tushunchalar bir muncha murakkablashadi. Jumladan, mustaqil fikrga ega bo'lish, o'z kuchiga ishonch, xalq qahramonlarini bilish, o'z kuchiga ishonchni mustahkamlash, o'zgarishlarni islohot shaklida tushunish, urf-odatlarini, aqidalarni tushunish, erkinlik, inson tushunchasini farqlash, yaxshilik, bilimga intilish, tarbiya haqida, ogohlik, bunyodkorlik tushunchalarini anglash, faol bo'lishga, ruhiy tetiklik, yomonlikka qarshi kurash, boshqa millatlarni hurmat qilish, dushmanga qarshi kurash, Vatanga sadoqat, bayramlarni, marosimlarni, dunyodagi o'zgarishlarni, internetni, san'atni, boylikni tushunish, befarqlik, himoya qilish, kelajakka ishonch, Vatan tushunchasini anglash, boshqa hudud vakillariga hurmat, loqaydlikni anglash kabi tushunchalar o'z ifodasini topgan [3].

O'rta ta'limda boshlang'ich ta'limda shakllanadigan fazilatlar yanada kengayadi va bir muncha murakkablashadi. Jumladan, sezgirlik va hushyorlik bilan yashash, obyektiv bilimga ega bo'lish, Vatan tarixini bilish, o'z kuchiga ishonchni namoyon qilish, islohotlar mohiyatini bilish, urf-odatlar, an'analarni, aqidalarni farqlash, erkinlikning, insonning mohiyatini anglash, yaxshilikni, bilimni, ogohlikni, bunyodkorlikni namoyon qilish, faol fuqaro, milliy, ma'naviy tiklanish, tinchlikning qadriga yetish, milliy o'zlikni anglash, mustaqillikni, bayramlarni, marosimlarni, dunyodagi o'zgarishlarni, axborotlarni farqlash, san'atni, ezgu g'oyalarni, moddiy hayotning rolini, befarqlik tushunchalarini anglash, buzg'unchi g'oyalarni, kosmopolitizmni, mahalliychilikni, loqaydlik va terrorizmning mohiyatini anglash fazilatlarini namoyon bo'ladi.

O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi tizimida o'rta ta'limga nisbatan fazilatlar mohiyati kengayadi va yanada murakkablashadi. Jumladan, bu ta'lim tizimidagi o'quvchilarning bilim

darajalari ancha ulg'ayadi va kengayadi. Ularga fikrga qarshi fikr g'oyaga qarshi g'oya, o'z hayotida aniq maqsad qo'ya olish, tarixiy xotiraga hurmat, o'z kuchiga ishonib yashash, islohotlar jarayoniga munosabat bildirish, urf-odatlarini, an'analarni, aqidalarni bilish, erkinlikni targ'ib qilish, insonni oliy qadriyat sifatida tushunish, ezgu, ideal g'oyalarni "ma'rifat-shijoatdir" tushunchasini, milliy g'oyani anglash, ogohlik, bunyodkorlik, ijtimoiy faol bo'lish, ma'naviy yuksalish, ma'naviy va mafkuraviy tahdidni bilish, globallashuvning mohiyatini anglash, jaholatga qarshi ma'rifat bilan kurash, ommaviy madaniyat nima ekanligini bilish, mustaqillikni, bayramlarni, marosimlarni, globalizm, axborot xurujini anglash tushunchalari o'z ifodasini topgan. Shuningdek, g'oyaviy kurashchanlikni, moddiy va ma'naviy hayot uyg'unligini, befarqlikning zararini, milliy o'zlikni himoya qilishni tushunish, buzg'unchi g'oyalarga qarshi tura olish, ekstremizmga muvazinsizlik, mamlakat kelajagiga ishonch, kosmopolitizmning, mahalliylikning mohiyatini bilish fazilatlarini yoritib beriladi [4].

Oliy ta'limda yuqoridagi fazilatlar yanada mustahkamlanadi va hayotda faoliyat mezoniga aylanadi. Tarbiyaviy ishlar to'g'ri tashkil etilgan ta'lim muassasalarida talabalarda o'z faoliyatida maqsadli kurash olib borish, mustaqil fikrga ega bo'lgan fidokor, tarixni to'g'ri anglash, o'z kuchiga ishonchni qabul qilish, mamlakat va davlat islohotlarida munosib qatnashish, an'analar, rasm-rusumlarni asrab avaylash, demokratiyaga hurmat bilan munosabatda bo'lish, bunyodkor g'oyalarga sadoqat, ta'lim-tarbiyani yot g'oyalarga qarshi qo'ya olish, bunyodkorlikni, ogohlikni, ma'naviy yuksaklikni shakllantirish, jamoa tashkilotlarida munosib ishtirok etish, mafkuraviy tahdidlargacha qarshi turish, ommaviy madaniyatning salbiy tomonlarini fosh etish, vatan osoyishtaligini asrash, demokratiya eksporti mohiyatini fosh etish fazilatlarini aks etadi [6].

Xulosa. Xullas, bularning barchasi esa, o'z navbatida, jamoatchilik fikrini o'rganishni, ijtimoiy fikrni ommaviy axborot vositalari orqali yoritish va tahlil qilib borishni talab etadi. M.Bekmurodovning ta'kidlashicha, «Jamoatchilik fikri va ommaviy axborot vositalari jamiyat ma'naviy hayotining o'zaro uzviy bog'liq jihatlaridan sanalib, yagona yaxlitlik hosil etuvchi tizimiy jabhalar hisoblanadi. Ommaviy axborot vositalari jamoatchilik fikrini uyg'otish, shakllantirish va muayyan manfaatlar asosida maqsadli yo'naltirishda muhim ahamiyatga egadir. Ayni chog'da jamoatchilik fikri ham targ'ibot-tashviqot ishlarining shakl va uslublari mazmuniga, ommaviy kommunikatsiya vositasida amalga oshiriluvchi mafkuraviy faoliyat tizimiga sezilarli ta'sir ko'rsata boradi. Shu boisdan ham ommaviy axborot va jamoatchilik fikri tizimlarining o'zaro uyg'un faoliyati jamiyat ma'naviy hayotini harakatga keltiruvchi muhim omil hisoblanadi».

Adabiyotlar/Литература/References:

1. "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. [http://el.tfi.uz/images/Nizomov_MD_uz ...http://el.tfi.uz](http://el.tfi.uz/images/Nizomov_MD_uz...http://el.tfi.uz) 14 Noyabr 2019; T.:O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. -T.: «O'zbekiston» NMIU, 2017. – 592 b.
3. Abilov U. Milliy g'oya: ma'naviy omillar. -T.: Ma'naviyat, 2000.
4. Alimardonov T. Erkinlik ruhi. – Toshkent: Nishon Noshir, 2015;
5. Mamlakatni demokratik yangilash jarayonida fuqarolik jamiyati institutlarining rolini tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5430-son Farmoni. -T.: 2018 yil 4 may.

6. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. –T.:«O'zbekiston» NMIU, 2017. – 48 b.
7. Muminov A. O'zbekiston: axborotlashgan jamiyat sari. –T., "Turon zamin ziyo", 2013

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).